

Η Μαύρη Παρασκευή, η υπερκατανάλωση και η καταστροφή του πλανήτη (George Monbiot)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : Νοεμβρίου 27, 2017

Όλοι τα θέλουν όλα: πώς μπορεί να γίνει αυτό; Η υπόσχεση της οικονομικής ανάπτυξης είναι ότι οι φτωχοί θα μπορούν να ζήσουν σαν τους πλούσιους και οι πλούσιοι σαν τους μεγιστάνες. Όμως ήδη έχουμε ξεχειλώσει τα φυσικά όρια του πλανήτη που μας συντηρεί. Η αλλοίωση του κλίματος, η διάβρωση του εδάφους, η κατάρρευση οικοσυστημάτων και ειδών ζωής, η θάλασσα του πλαστικού, όλα αυτά προκαλούνται από την αυξανόμενη κατανάλωση. Η υπόσχεση της ιδιωτικής πολυτέλειας για όλους δεν μπορεί να εκπληρωθεί: δεν επαρκεί ούτε ο φυσικός ούτε ο οικολογικός χώρος.

Όμως η ανάπτυξη πρέπει να συνεχισθεί: αυτή είναι παντού η πολιτική προσταγή. Κι εμείς πρέπει να προσαρμόσουμε ανάλογα τα γούστα μας. Στο όνομα της αυτονομίας και της επιλογής, το μάρκετινγκ χρησιμοποιεί τα τελευταία ευρήματα των νευροεπιστημών για να γκρεμίσει τις άμυνές μας. Όσοι προσπαθούν να αντισταθούν, θα πρέπει να πεισθούν να σωπάσουν, με τη βοήθεια των Μέσων.

Με κάθε γενιά η βάση της ομαλοποιημένης κατανάλωσης αλλάζει. Πριν τριάντα χρόνια ήταν γελοίο να αγοράζουμε εμφιαλωμένο νερό εκεί όπου το νερό της βρύσης ήταν καθαρό και άφθονο. Σήμερα σε όλο τον κόσμο χρησιμοποιούμε ένα εκατομμύριο πλαστικά μπουκάλια το λεπτό.

Κάθε Παρασκευή είναι μια Μαύρη Παρασκευή, κάθε Χριστούγεννα ένα ακόμη πιο

χτυπητό φεστιβάλ καταστροφής. Εκτός από σάουνες με χιόνι, φορητά ψυγεία για καρπούζι και έξυπνα κινητά για σκύλους, έχουμε τώρα και το PancakeBot: έναν τριδιάστατο εκτυπωτή ζύμης, που σας επιτρέπει να φτιάχνετε για πρόγευμα κέικ στο σχήμα της Μόνα Λίζα ή του Ταζ Μαχάλ. Στην πράξη θα στριμωχτεί στην κουζίνα σας για μια εβδομάδα, μέχρι να αποφασίσετε ότι δεν έχετε χώρο γι' αυτό. Για κάτι τέτοια σκουπίδια καταστρέφουμε τον ζωντανό πλανήτη και τις προοπτικές της επιβίωσής μας.

Η παράπλευρη υπόσχεση είναι ότι, μέσω ενός πράσινου καταναλωτισμού, μπορούμε να συμφιλώσουμε την αειφόρο ανάπτυξη με την επιβίωση του πλανήτη. Όμως μια σειρά ερευνητικά άρθρα αποκαλύπτουν ότι δεν υπάρχει σημαντική διαφορά ανάμεσα στο οικολογικό αποτύπωμα των ανθρώπων που νοιάζονται για το περιβάλλον και εκείνων που αδιαφορούν. Ένα πρόσφατο άρθρο στο περιοδικό Environment and Behaviour (Περιβάλλον και Συμπεριφορά) λέει ότι εκείνοι που αυτοπροσδιορίζονται ως καταναλωτές με συνείδηση χρησιμοποιούν περισσότερη ενέργεια και άνθρακα από εκείνους χωρίς αυτόν τον προσδιορισμό.

Γιατί; Διότι η περιβαλλοντική εγρήγορση τείνει να είναι υψηλότερη ανάμεσα στους πλούσιους. Την επίδρασή μας στον πλανήτη δεν την διέπουν οι στάσεις μας αλλά το εισόδημα. Όσο πιο πλούσιοι είμαστε, τόσο μεγαλύτερο είναι το αποτύπωμά μας, άσχετα από τις καλές μας προθέσεις. Εκείνοι που βλέπουν τους εαυτούς τους ως πράσινους καταναλωτές, σύμφωνα με την έρευνα, κυρίως εστίαζαν σε συμπεριφορές που απέφεραν «σχετικά μικρά οφέλη».

Γνωρίζω ανθρώπους που ανακυκλώνουν επιμελώς, μαζεύουν και ξαναχρησιμοποιούν τις πλαστικές σακούλες τους, μετρούν προσεκτικά το νερό στις τσαγιέρες τους, κι έπειτα πηγαίνουν διακοπές στην Καραϊβική, ακυρώνοντας τα οποιαδήποτε περιβαλλοντικά οφέλη στο εκατονταπλάσιο. Προφανώς πιστεύουν ότι η ανακύκλωση τους δίνει την άδεια να κάνουν μακρές πτήσεις. Πείθει τους ανθρώπους ότι έχουν γίνει 'πράσινοι', και τους επιτρέπει να παραβλέπουν τις μεγαλύτερες επιβαρύνσεις.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι δεν θα πρέπει να προσπαθούμε να μειώσουμε το αποτύπωμά μας, θα πρέπει όμως να έχουμε επίγνωση των ορίων αυτής της προσπάθειας. Η συμπεριφορά μας μέσα στο σύστημα δεν μπορεί να αλλάξει τα τελικά αποτελέσματα του συστήματος. Πρέπει να αλλάξει το ίδιο το σύστημα.

Έρευνες της οργάνωσης Oxfam δείχνουν ότι το πλουσιώτερο 1% του κόσμου (αν το σπιτικό σας έχει ετήσιο εισόδημα πάνω από 70.000 λίρες, ανήκετε στην ομάδα αυτή) παράγει περίπου 175 φορές το ποσό του διοξειδίου του άνθρακα που παράγει το φτωχότερο 10%. Πώς λοιπόν, σ' έναν κόσμο όπου όλοι πρέπει να επιδιώκουν να αυξήσουν τα εισοδήματά τους, μπορούμε να αποφύγουμε να μετατρέψουμε σε σκουπιδόμπαλα τη Γη, από την οποία εξαρτάται η κάθε είδους ευημερία;

Με την αποσύνδεση, μας λένε οι οικονομολόγοι: με το να διαχωρίσουμε την οικονομική ανάπτυξη από την κατανάλωση υλικών. Πόσο καλά τα πάμε; Ένα άρθρο στο περιοδικό Plos One λέει ότι, ενώ σε κάποιες χώρες έχει επιτευχθεί σχετική αποσύνδεση, «καμιά χώρα δεν έχει πετύχει απόλυτη αποσύνδεση μέσα στα τελευταία 50 χρόνια». Αυτό σημαίνει ότι η ποσότητα υλικών και ενέργειας που σχετίζεται με κάθε αύξηση του ΑΕΠ μπορεί να πέφτει, αλλά καθώς η ανάπτυξη ξεπερνά την αποδοτικότητα, η συνολική χρήση διαθέσιμων πόρων αυξάνεται συνεχώς. Ακόμη πιο σημαντικό, το περιοδικό αποκαλύπτει ότι μακροπρόθεσμα τόσο η απόλυτη όσο και η σχετική αποσύνδεση από τη χρήση αναγκαίων πόρων είναι αδύνατη, διότι στην αποδοτικότητα υπάρχουν φυσικά όρια.

Ένας παγκόσμιος ρυθμός ανάπτυξης 3% σημαίνει ότι το μέγεθος της παγκόσμιας οικονομίας διπλασιάζεται κάθε 24 χρόνια. Γι' αυτό οι περιβαλλοντικές κρίσεις επιταχύνονται με τέτοιο ρυθμό. Ωστόσο το σχέδιο είναι να εξασφαλίσουμε ότι θα

διπλασιάζεται και θα ξαναδιπλασιάζεται, και θα συνεχίσει έτσι επ' άπειρον. Στην προσπάθεια να υπερασπισθούμε τον ζωντανό κόσμο από τη δίνη της καταστροφής, μπορεί να πιστεύουμε ότι αντίπαλος είναι οι μεγάλες επιχειρήσεις, οι κυβερνήσεις και η γενική ανοησία του ανθρώπινου γένους. Όμως όλα αυτά είναι υποκατάστατα του πραγματικού προβλήματος: της αιφόρου ανάπτυξης σ' έναν πλανήτη που δεν μεγαλώνει.

Εκείνοι που δικαιολογούν το σύστημα επιμένουν ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι αναγκαία για την ανακούφιση της φτώχειας. Όμως ένα άρθρο στο περιοδικό World Economic Review λέει ότι το φτωχότερο 60% του πληθυσμού του κόσμου παίρνει μόνο το 5% του πρόσθετου εισοδήματος που δημιουργεί ένα αυξανόμενο ΑΕΠ. Αυτό σημαίνει ότι απαιτούνται 111 δολάρια ανάπτυξης για κάθε 1 δολάριο μείωσης της φτώχειας. Με το ρυθμό αυτό, θα χρειαζόνταν 200 χρόνια για να εξασφαλισθεί ένα εισόδημα 5 δολαρίων τη μέρα για τον καθένα. Στο σημείο αυτό, το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα θα έχει φτάσει το 1 εκατομμύριο δολάρια το χρόνο, και η οικονομία θα είναι 175 φορές μεγαλύτερη από ό,τι είναι σήμερα. Αυτή δεν είναι συνταγή για ανακούφιση της φτώχειας. Είναι συνταγή για την καταστροφή των πάντων, υλικών μέσων και ανθρώπων.

Όταν ακούτε ότι κάτι έχει οικονομική λογική, αυτό σημαίνει ότι είναι αντίθετο με την κοινή λογική. Οι λογικοί άνθρωποι που διευθύνουν τα θησαυροφυλάκια και τις κεντρικές τράπεζες του κόσμου, που θεωρούν μια αέναη αύξηση της κατανάλωσης φυσιολογική και απαραίτητη, είναι μανιακοί: ρημάζουν τα θαύματα του ζωντανού κόσμου και καταστρέφουν τις προοπτικές των μελλοντικών γενεών, για να συντηρήσουν ένα σύνολο αριθμών που έχει ελάχιστη σχέση με τη γενική ευημερία.

Πράσινος καταναλωτισμός, υλική αποσύνδεση, βιώσιμη ανάπτυξη: όλα είναι ψευδαισθήσεις, σχεδιασμένες να δικαιολογούν ένα οικονομικό μοντέλο που μας οδηγεί στην καταστροφή. Το παρόν σύστημα, βασισμένο στην ιδιωτική πολυτέλεια και την γενική αθλιότητα, θα μας εξαθλιώσει όλους: στο μοντέλο αυτό, η χλιδή και η

στέρηση είναι ένα τέρας με δυο κεφάλια.

Χρειαζόμαστε ένα διαφορετικό σύστημα, ριζωμένο όχι σε αφηρημένες οικονομικές έννοιες αλλά σε φυσικές πραγματικότητες, που θα θέτουν τις παραμέτρους με τις οποίες θα κρίνουμε την υγεία του. Χρειάζεται να φτιάξουμε έναν κόσμο στον οποίο η ανάπτυξη θα είναι περιττή, έναν κόσμο ιδιωτικής επάρκειας και γενικής πολυτέλειας. Και πρέπει να το κάνουμε πριν η καταστροφή μας προλάβει.

[\(Guardian 22/11/2017\)](#)

Απόδοση στα ελληνικά: Δρ Αντώνης Παπαγιάννης, πνευμονολόγος

ΣΧΟΛΙΟ του μεταφραστή: Ο αρθρογράφος περιγράφει μια εφιαλτική πραγματικότητα με οικολογικούς και οικονομικούς όρους. Σε άλλα του άρθρα έχει επανειλημμένα καταδικάσει την άσκοπη και ανόητη υπερκατανάλωση που οδηγεί σε φθορά και εξάντληση των φυσικών πόρων. Η κατάσταση φαίνεται αδιέξοδη από ανθρώπινη σκοπιά. Ωστόσο, ας θυμηθούμε το «ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἄρκεσθησόμεθα» του Αποστόλου Παύλου, τα «περισσεύσαντα κλάσματα» που δεν έπρεπε να χαθούν μετά τον χορτασμό των χιλιάδων του λαού στην έρημο από τον Κύριο και τελικά γέμισαν δώδεκα κοφίνια. Δεν χρειάζεται να κραδαίνει κανείς μια πράσινη οικολογική σημαία για να πράττει αυτό που επιτάσσουν τα αρχαία αυτά αιογραφικά παραγγέλματα. Μήπως πρέπει να τα ξαναθυμηθούμε;

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<http://alopsis.gr>

(Πηγή: [Αντίφωνο](#))